

Tutkimusosio

Kuntajohtajat: Kuntien tehtävien oikeudenmukainen rahoittaminen ja valtionosuuksien leikkauksen päättymisen hallitusohjelman tärkeimmät tavoitteet

1

KAKS – Kunnallissalan kehittämissäätiö tiedusteli kuntajohtajilta näkemystä Antti Rinteen hallituksen ohjelman kahdeksaan kuntiin liittyvään kirjaukseen. Kuntajohtajia pyydettiin asettamaan tavoitteet tärkeysjärjestykseen nimeämällä kolme tärkeintä, sekä arvioimaan tavoitteiden toteutumisen todennäköisyyttä.

Ylivoimaisesti tärkeimpinä pidettiin talouteen liittyviä asioita. Lähes neljä viidestä (78 %) kuntajohtajasta nostaa ykköseksi kuntien tehtävien rahoittamisen kestävästi kuntien omilla verotuloilla sekä oikeudenmukaisella ja riittävällä valtion tuella. Toiseksi tärkeimpänä (63 %) pidetään valtion 100-prosenttista kompensatiota kunnille mahdollisista lisätehtävistä. Lähes puolet (48 %) kuntajohtajista toivoo valtionosuuksien leikkausten päättymistä.

Vastaavasti kolme asiaa on tärkeysjärjestyksen häntäpäässä. Kuntalain kilpailuneutraliteetin selvittäminen kiinnostaa vähiten, vain neljää prosenttia vastanneista. Kannustaminen kuntarakenteen vapaaehtoiseen tiivistämiseen on tärkeä vain joka kymmenennelle (10 %) ja suurimpien kaupunkien johtajista ei kenellekään. Kuntien yhteistoiminnan turvaaminen elinvoiman ja palveluiden järjestämiseksi nostaa tärkeimpien listalle vain joka kahdeksas (12,4 %) kuntajohtaja.

Hallitusohjelman kuntia koskevat tavoitteet tärkeysjärjestyksessä:

1. *Kuntien tehtävät rahoitetaan kestävästi kuntien omilla verotuloilla sekä oikeudenmukaisella ja riittävällä valtion tuella. Kolmen tärkeimmän joukkoon asetti 77,7 % kuntajohtajista.*

Suurehkojen (20 001–50 000 asukkaan) kuntien johtajista kaikki (100 %) pitivät tätä tärkeimpänä hallitusohjelman kirjauksena. Kaikista kuntajohtajista (78 %), 10 001–20 000 asukkaan (83 %) ja alle 5000 asukkaan kuntien (78 %) johtajista neljä viidestä nostaa tämän tavoitteen ykköseksi.

2. *Kuntien tehtäviä ja velvoitteita vähentävät, lisäävät tai laajentavat toimenpiteet sekä kuntatalouteen vaikuttavat veroperustemuutokset kompensoidaan nettomääräisesti muuttamalla valtionosuuksia ja/tai vastaavaa kiinteää määrärahaa 100-prosenttisesti taikka poistamalla muita tehtäviä ja velvoitteita. Kolmen tärkeimmän joukkoon: 62,8 %.*

Kaikista kuntajohtajista lähes kaksi kolmesta (63 %) ja erityisesti pienimpien (69 %) ja suurimpien (67 %) kuntien johtajista tämä on toiseksi tärkein hallituksen tavoite.

3. *Väliaikaiset valtionosuusleikkaukset kunnille päättyvät vuonna 2020. Kolmen tärkeimmän joukkoon: 47,9 %.*

Erityisesti suurimpien kaupunkien johtajista (78 %) neljä viidestä pitää tätä tärkeimpänä hallituksen tavoitteena. Vastaavasti 20 001–50 000 asukkaan kuntien johtajista vain joka neljännelle (25 %) tämä on tärkeä tavoite.

4. *Valtionosuusjärjestelmää tulee tarvittaessa kehittää niin, että se ottaa huomioon alueiden tarpeet ja erityispiirteet. Kolmen tärkeimmän joukkoon: 43,0 %.*

Yli puolet (56 %) suurimpien (yli 50 000 asukasta) ja 5001–10 000 asukkaan (57 %) kuntien johtajista pitävät tätä erityisen tärkeän tavoitteena. Vähiten merkitystä (25 %) tällä on 20 001–50 000 asukkaan kuntien johtajille.

5. *Sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä pelastuspalvelujen järjestäminen kootaan kuntaa suuremmille itsehallinnollisille alueille 18:n maakuntaan. Kolmen tärkeimmän joukkoon: 42,1 %.*

Soten ja pelastuspalvelun järjestäminen 18 maakunnan pohjalle on tärkeintä 20 001–50 000 (63 %) ja alle 5000 asukkaan (51 %) kuntien johtajille. Vähiten merkitystä sillä on yli 50 000 asukkaan kaupunginjohtajille (11 %).

6. *Tuetaan kuntien yhteistoimintaa elinvoiman turvaamiseksi ja palveluiden järjestämiseksi. Kolmen tärkeimmän joukkoon: 12,4 %.*

Tätä ei pidetä tärkeänä minkään kuntakoon kuntajohtajien piirissä.

7. *Kannustetaan kuntarakenteen vapaaehtoiseen tiivistämiseen taloudellisia esteitä poistamalla. Kolmen tärkeimmän joukkoon: 9,9 %.*

Suurimpien kaupunkien (yli 50 000 asukasta) johtajista kukaan ei pidä tätä tärkeänä. Vain joka viides (22 %) pitää tätä tärkeänä 10 001–20 000 asukkaan kuntajohtajista.

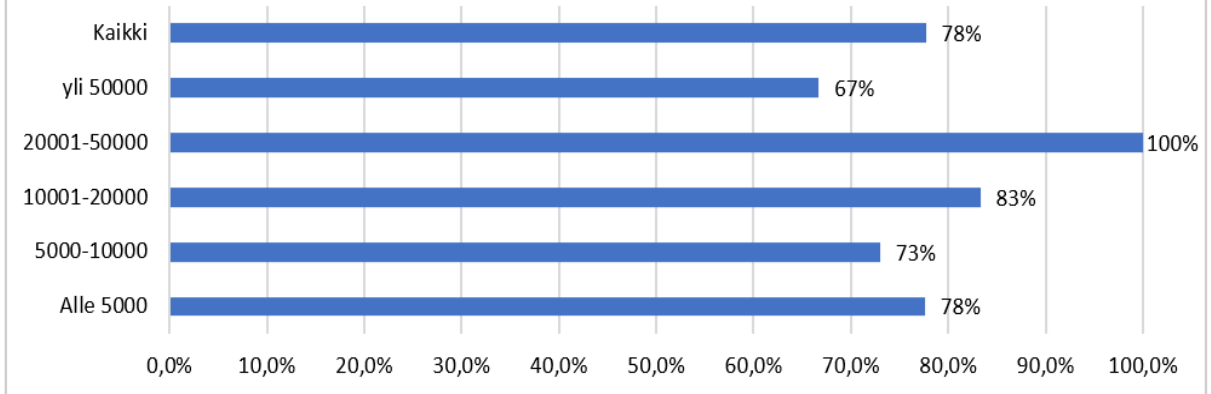
8. *Selvitetään kuntalain säännöksiä kilpailuneutraliteetista kunnan toteuttamassa elinkeinopolitiikassa kohtuullisuuden takaamiseksi kuntien näkökulmasta. Kolmen tärkeimmän joukkoon: 4,1 %.*

Tämä on vähiten tärkeä hallituksen linjaus. Vain joka 25. kuntajohtaja (4 %) nostaa tämän tärkeiden listalle.

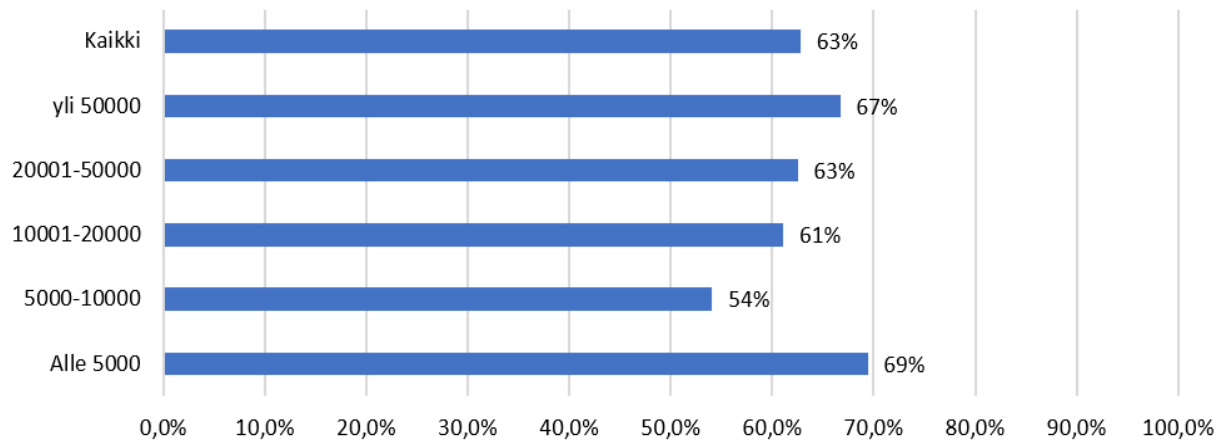
Valitse hallitusohjelman kuntiin liittyvistä tavoitteista kolme tärkeintä:

1. Kuntien tehtävät rahoitetaan kestävästi kuntien omilla verotuloilla sekä oikeudenmukaisella ja riittävällä valtion tuella.

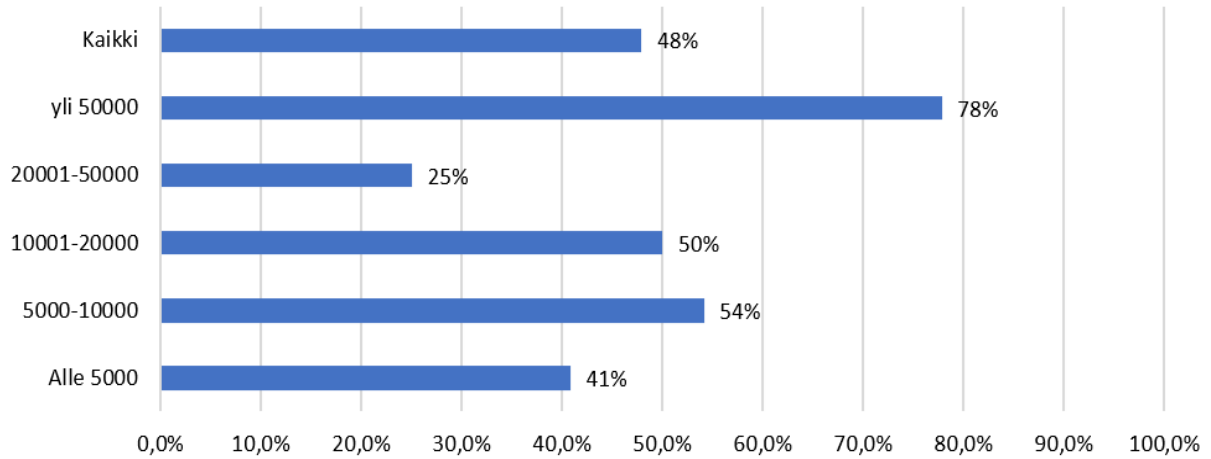
Valitse hallitusohjelman kuntiin liittyvistä tavoitteista kolme tärkeintä:

2. Kuntien tehtäviä ja velvoitteita vähentävät, lisäävät tai laajentavat toimenpiteet sekä kuntatalouteen vaikuttavat veroperustemuutokset kompensoidaan nettomääräisesti muuttamalla valtionosuuksia ja/tai vastaavaa kiinteää määrärahaa 100-prosenttisesti taikka poistamalla muita tehtäviä ja velvoitteita.

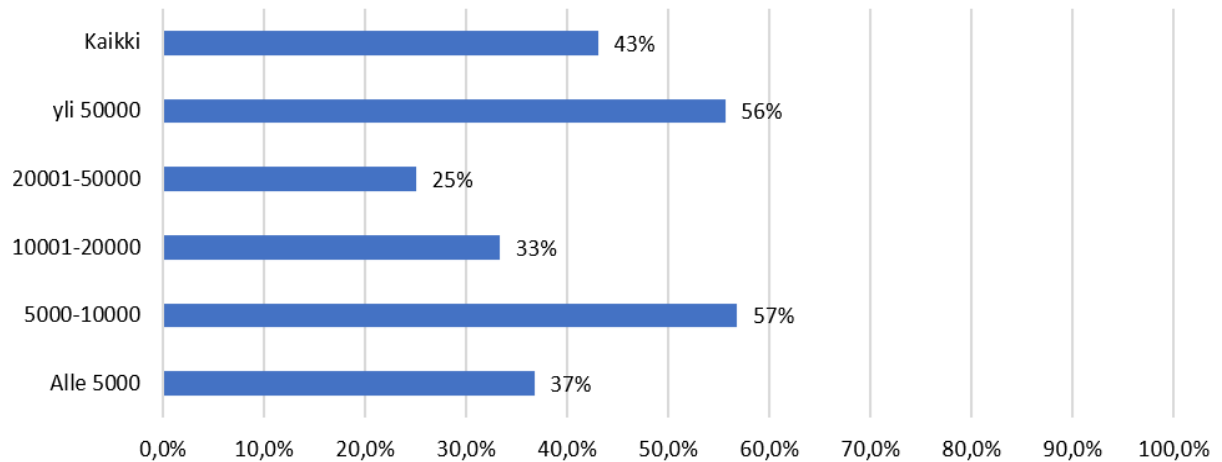

Valitse hallitusohjelman kuntiin liittyvistä tavoitteista kolme tärkeintä:
3. Väliaikaiset valtionosuusleikkaukset kunnille päättyvät vuonna 2020.

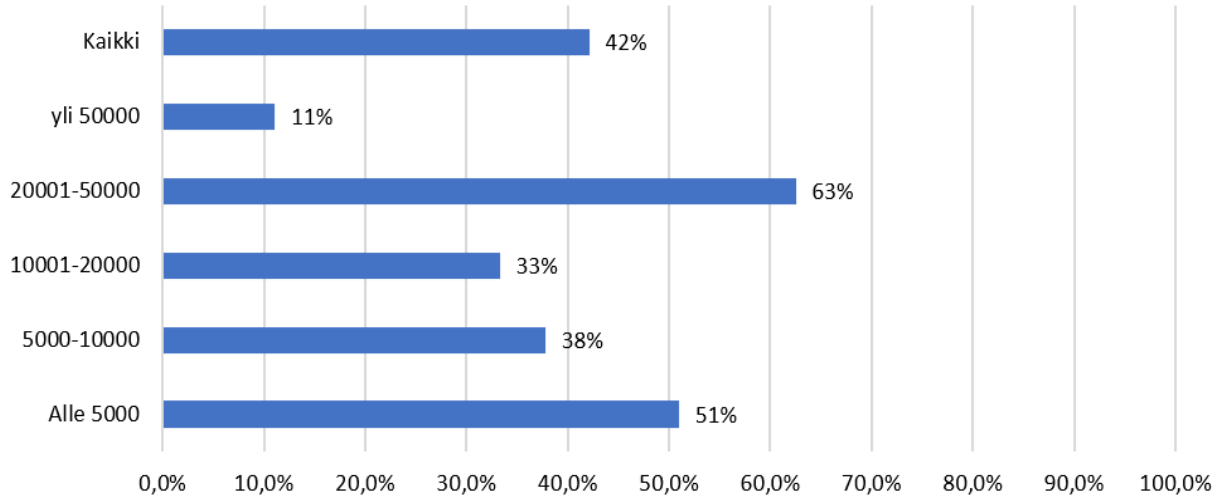

Valitse hallitusohjelman kuntiin liittyvistä tavoitteista kolme tärkeintä:
4. Valtionosuusjärjestelmää tulee tarvittaessa kehittää niin, että se ottaa huomioon alueiden tarpeet ja erityispiirteet.

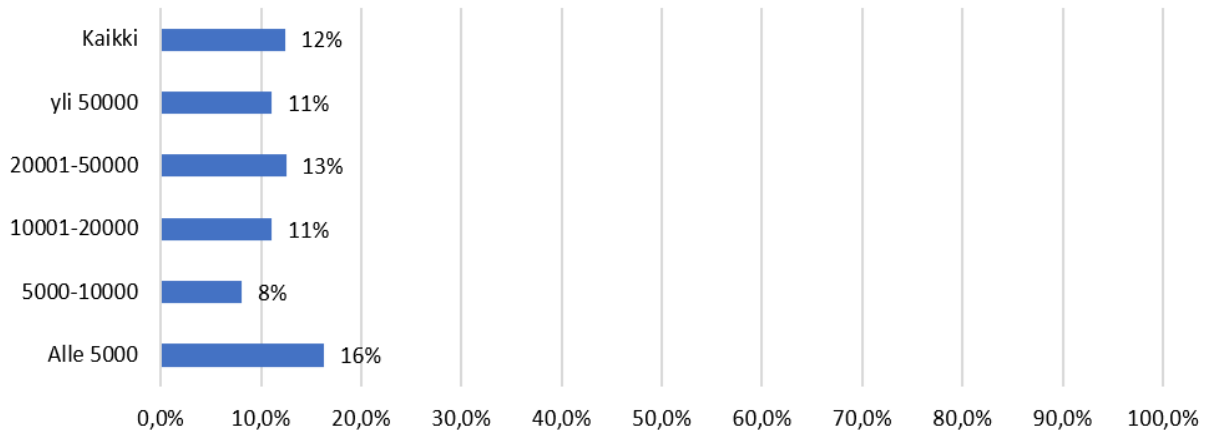

Valitse hallitusohjelman kuntiin liittyvistä tavoitteista kolme tärkeintä:
5. Sosiaali- ja terveystalvvelujen sekä pelastustalvvelujen järjestäminen kootaan kuntaa suuremmille itsehallinnollisille alueille 18:n maakuntaan.

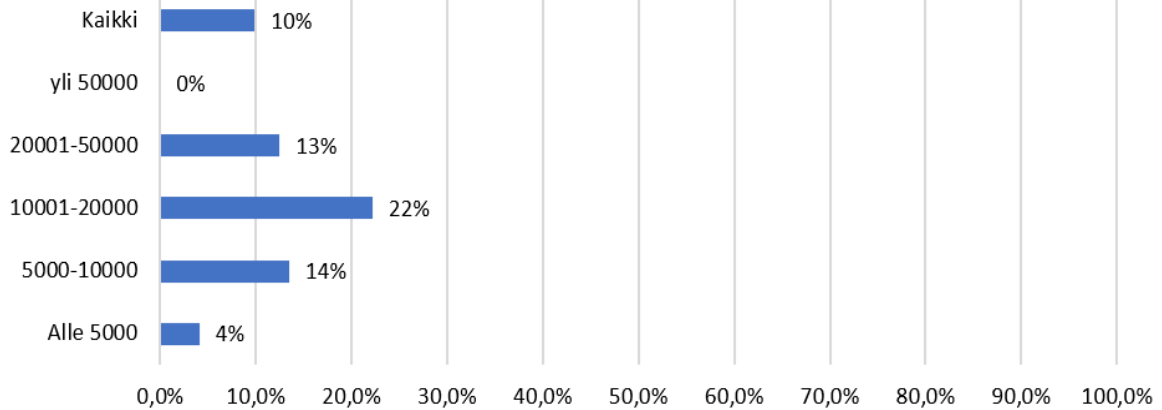
Valitse hallitusohjelman kuntiin liittyvistä tavoitteista kolme tärkeintä:
6. Tuetaan kuntien yhteistoimintaa elinvoiman turvaamiseksi ja palveluiden järjestämiseksi.

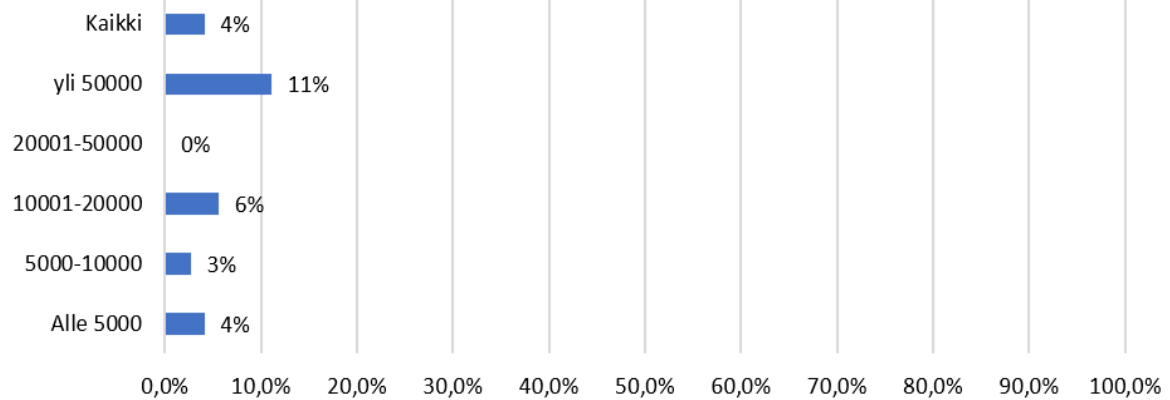
Valitse hallitusohjelman kuntiin liittyvistä tavoitteista kolme tärkeintä:

7. Kannustetaan kuntarakenteen vapaaehtoiseen tiivistämiseen taloudellisia esteitä poistamalla.

Valitse hallitusohjelman kuntiin liittyvistä tavoitteista kolme tärkeintä:

8. Selvitetään kuntalain säännöksiä kilpailuneutraliteetista kunnan toteuttamassa elinkeinopolitiikassa kohtuullisuuden takaamiseksi kuntien näkökulmasta.

Kuntajohtajat eivät usko tärkeimmiksi arvioimiensa tavoitteiden toteutumiseen hallitusohjelmassa

Kuntajohtajat ovat epäileviä keskeisten hallitusohjelmaan kirjattujen kuntiin liittyvien tavoitteiden toteutumiseen. Kahden tavoitteen osalta selvä enemmistö ja neljän tavoitteen osalta suurempi osa kuntajohtajista oli epäileviä kuin vakuuttuneita tavoitteen toteutumiseen. Suurin epäily liittyy kunta-valtio -suhteen keskeiseen kohtaan, kuntien tehtävien rahoittamiseen. Erityisesti epäillään, että kunnille ei korvata täysimääräisesti niille valtion säilyttämiä tehtäviä.

Kolme neljästä (73 %) kuntajohtajasta ei usko tavoitteen kuntien rahoituksen kestäväydestä, oikeudenmukaisuudesta ja riittävydestä toteutumiseen. Vain joka kymmenes (11 %) uskoo tavoitteen toteutumiseen. Erityisen epäluuloisia ovat suurimpien kaupunkien ja kuntien johtajat. Heistä yhdeksän kymmenestä (89–87 %) ei usko tavoitteen toteutumiseen.

Vajaa puolet (48 %) ei usko väliaikaisten valtionosuusleikkauksien loppumiseen vuonna 2020. Vajaa kolmannes kuntajohtajista (31 %) sen sijaan uskoo, ja enemmistö suurimpien kaupunkien johtajista (56 %). Epäilevimpiä ovat 5001–10 000 asukkaan kuntien johtajat, joista sama määrä (56 %) ei usko tavoitteeseen pääsemiseen.

Puolet (50 %) kuntajohtajista epäilee alueiden tarpeiden ja erityispiirteiden huomioon ottamiseen valtionosuusjärjestelmässä. Kaikkein epäilevimpiä ovat pienimpien kuntien (67 %) johtajat. Joka viides (23 %) kaikista kuntajohtajista uskoo tavoitteen toteutumiseen.

Valtion päättämistä tehtävistä aiheutuvien kuntien menojen täysimääräistä korvaamista valtion puolelta epäillään vahvasti. Reilu neljä viidestä (83 %) kuntajohtajasta ei usko siihen. Erityisen epäileviä ovat pienimpien kuntien johtajat, joista yhdeksän kymmenestä (92 %) ei usko siihen. Vain joka 14. kuntajohtaja (7 %) uskoo tavoitteen toteutumiseen.

Valtion tukeen kuntien yhteistoimintaan uskoo vajaa kolmannes (29 %) ja epäilee reilu kolmannes (37 %) kuntajohtajista. Puolet (50 %) suurehkojen kuntien (20 001–50 000 asukasta) uskoo tähän.

Kaksi viidestä kuntajohtajasta (42 %) uskoo hallituksen edistävän kuntarakenteen vapaaehtoista tiivistämistä kuluvan hallituskauden aikana. Vastaavasti joka neljäs (24 %) ei usko. Yli 50 000 asukkaan kuntien johtajista vain joka viides (22 %) uskoo tavoitteen toteutumiseen ja yli puolet (55 %) epäilee.

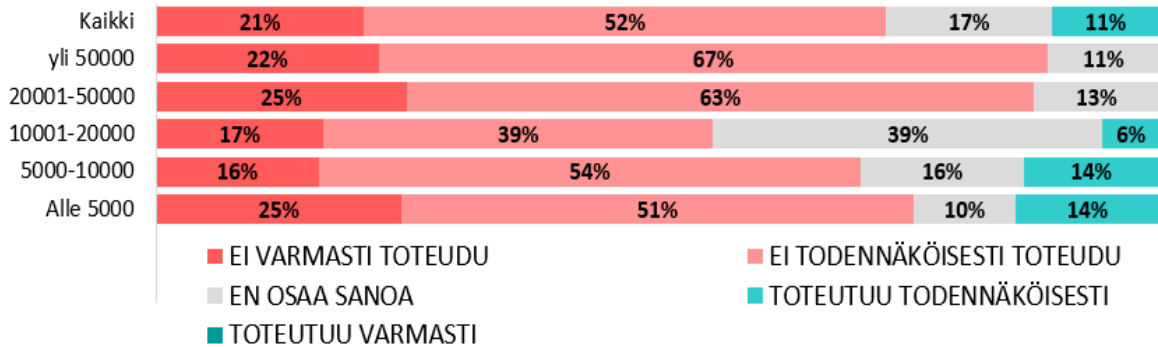
Hallituksen tavoite selvittää kilpailuneutraliteetin säännöksiä herättää eniten epävarmuutta kuntajohtajissa. Neljä kymmenestä (40 %) ei osaa arvioida tavoitteen todennäköistä toteutumista, kolmasosa (34 %) uskoo ja joka neljäs (26 %) ei usko tavoitteen toteutumiseen. Erityisesti 10 001–20 000 asukkaan kuntien johtajat eivät ole kumpaakaan mieltä (72 %). Suurehkojen kuntien (20 001–50 000 asukasta) johtajista puolet (50 %) uskoo tavoitteeseen, alle 5000 asukkaan kunnissa johtajat ovat ennemminkin epäileväisiä (39 %).

Neljä kymmenestä (41 %) kuntajohtajasta pitää sotepalvelujen siirtämistä maakunnille uskottavana tavoitteena. Lähes sama määrä (39 %) epäilee tavoitteen toteutumista. Erot mielipiteissä ovat kuitenkin melko pieniä. Alle 5000 asukkaan (43 %) ja 5001–10 000 asukkaan (41 %) kuntien johtajat ovat epäilevimpiä tavoitteen toteutumisen suhteen.

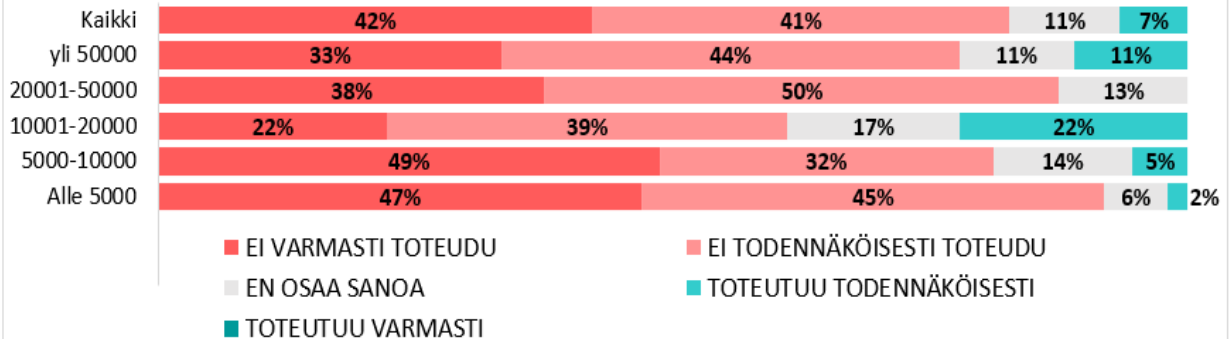
Kuinka todennäköisenä pitää tavoitteen toteutumista nykyisen hallituskauden aikana:

1. Kuntien tehtävät rahoitetaan kestävästi kuntien omilla verotuloilla sekä oikeudenmukaisella ja riittävällä valtion tuella.

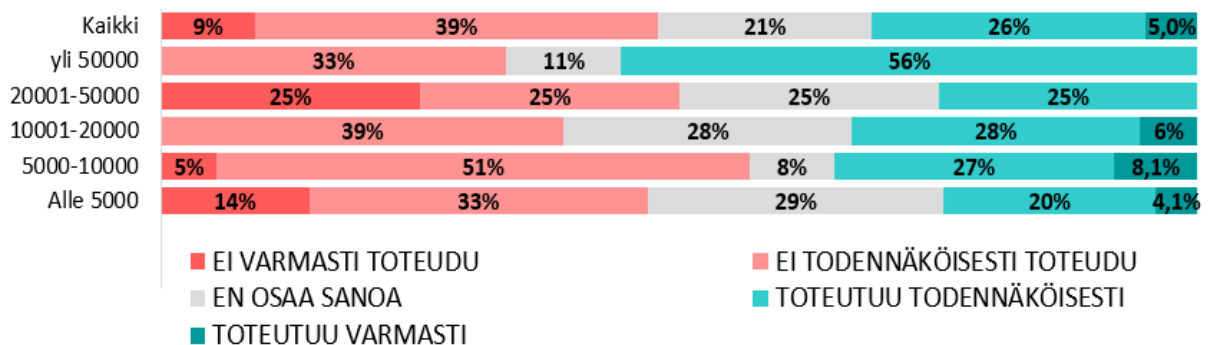
Kuinka todennäköisenä pitää tavoitteen toteutumista nykyisen hallituskauden aikana:

2. Kuntien tehtäviä ja velvoitteita vähentävät, lisäävät tai laajentavat toimenpiteet sekä kuntatalouteen vaikuttavat veroperustemuutokset kompensoidaan nettomääräisesti muuttamalla valtionosuuksia ja/tai vastaavaa kiinteää määrärahaa 100-prosenttisesti taikka poistamalla muita tehtäviä ja velvoitteita.

Kuinka todennäköisenä pitää tavoitteen toteutumista nykyisen hallituskauden aikana:

3. Väliaikaiset valtionosuusleikkaukset kunnille päättyvät vuonna 2020.

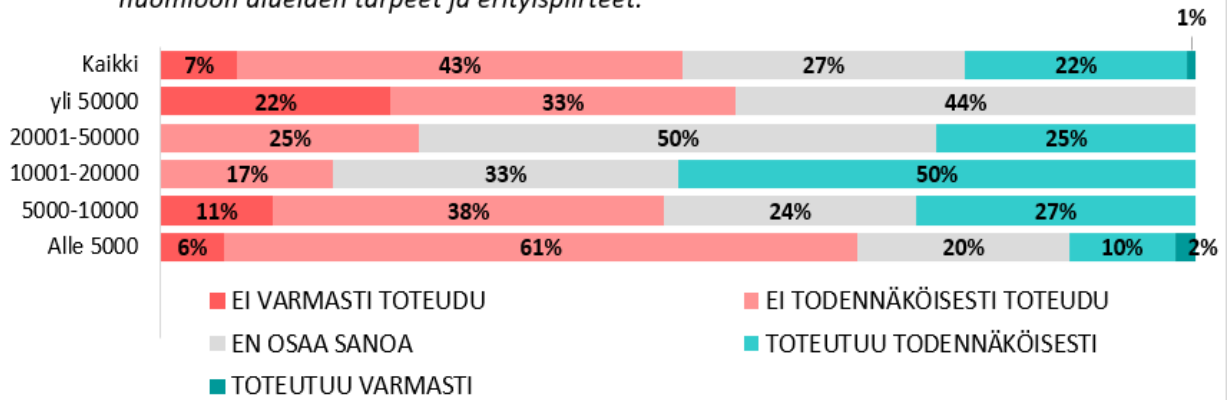

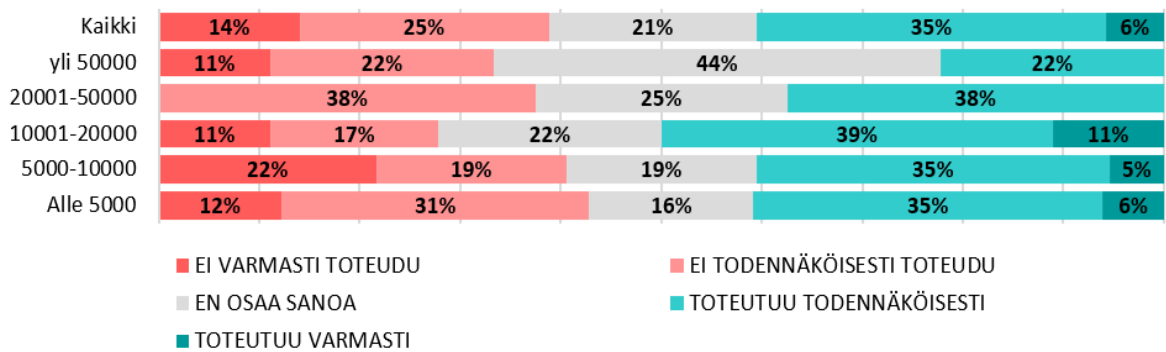
Kuinka todennäköisenä pitää tavoitteen toteutumista nykyisen hallituskauden aikana:

4. Valtionosuusjärjestelmää tulee tarvittaessa kehittää niin, että se ottaa huomioon alueiden tarpeet ja erityispiirteet.

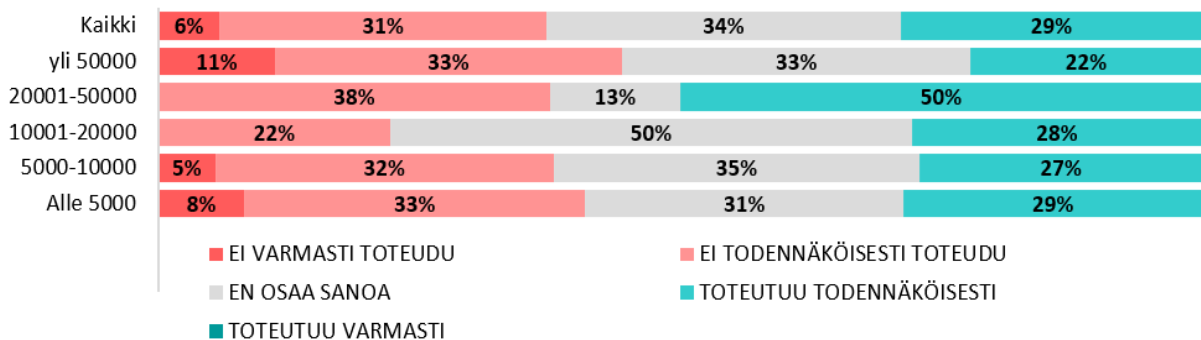
Kuinka todennäköisenä pitää tavoitteen toteutumista nykyisen hallituskauden aikana:

5. Sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä pelastuspalvelujen järjestäminen kootaan kuntaa suuremmille itsehallinnollisille alueille 18:n maakuntaan.

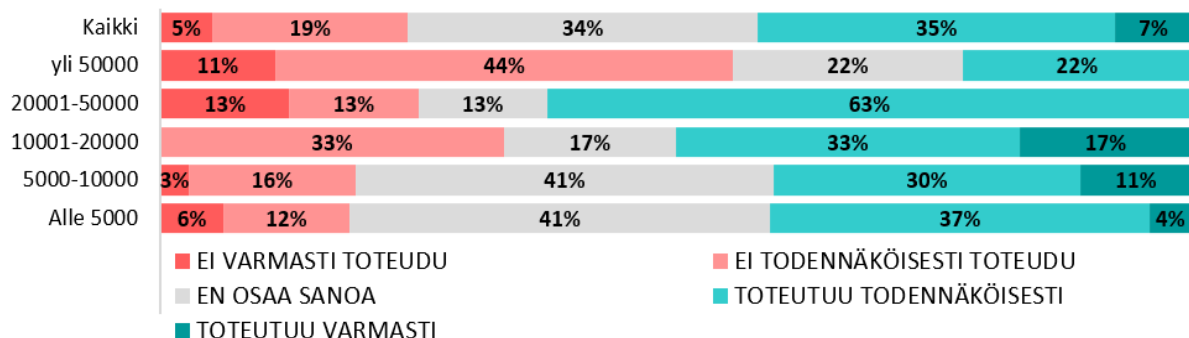
Kuinka todennäköisenä pitää tavoitteen toteutumista nykyisen hallituskauden aikana:

6. Tuetaan kuntien yhteistoimintaa elinvoiman turvaamiseksi ja palveluiden järjestämiseksi.

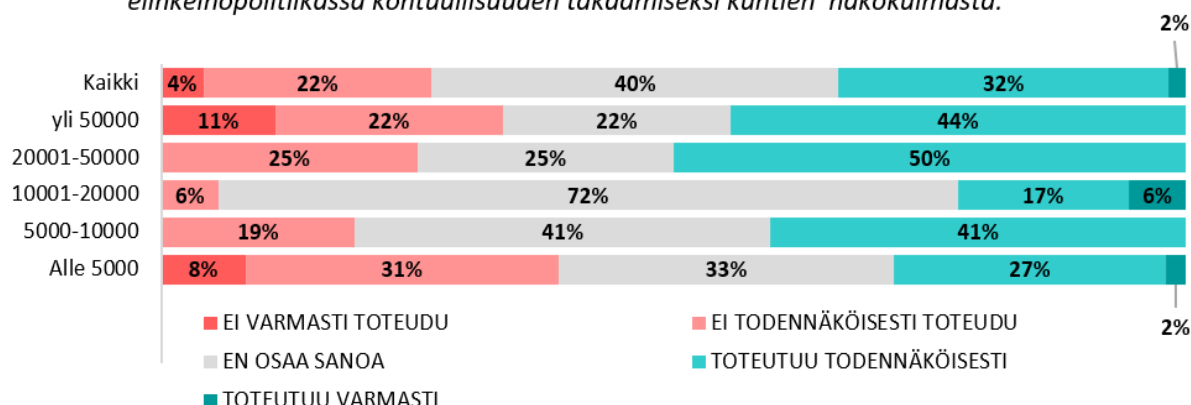
Kuinka todennäköisenä pitää tavoitteen toteutumista nykyisen hallituskauden aikana:

7. Kannustetaan kuntarakenteen vapaaehtoiseen tiivistämiseen taloudellisia esteitä poistamalla.

Kuinka todennäköisenä pitää tavoitteen toteutumista nykyisen hallituskauden aikana:

8. Selvitetään kuntalain säännöksiä kilpailuneutraliteetista kunnan toteuttamassa elinkeinopolitiikassa kohtuullisuuden takaamiseksi kuntien näkökulmasta.

Tutkimuksen toteutus. KAKS – Kunnallissalan kehittämissäätiön kysely osoitettiin Suomen kunnan- ja kaupunginjohtajille. Kyselyssä tiedusteltiin kuntajohtajien näkemyksiä Antti Rinteen hallituksen ohjelman kuntia koskeviin kahdeksaan kirjaukseen. Kuntajohtajia pyydettiin nimeämään kolme tärkeintä tavoitetta kahdeksasta, sekä arvioimaan tavoitteiden toteutumisen todennäköisyyttä. Tutkimusaineisto on koottu verkkolomakkeella 8.-16.8.2019. Kysely lähetettiin 297 kuntajohtajalle. Vastaajia oli 121 ja vastausprosentti on 41 %. Vastausprosentit kuntakoon mukaan: alle 5000 asukasta (35,5 %), 5000–10 000 (49,3 %), 10 001–20 000 (42,9 %), 20 001–50 000 (22,9 %), yli 50 000 (42,9 %).

Lisätietoja: Asiamies Antti Mykkänen, 0400-570087.